

Generaldirektören

Miljö- och energidepartementet
m.registrator@regeringskansliet.se
kerstin.gronman@regeringskansliet.se

2017-09-18

2017/1560

REMISSVAR

Betänkande av Klimatanpassningsutredningen (SOU 2017:42) – Vem har ansvaret?

(M2017/01407/KI)

Svenska kraftnät välkomnar utredningen som innehåller förslag på hur klimatanpassning av mark och markanvändning kan ske samt vem som ska bära ansvaret för att sådan anpassning sker. Svenska kraftnät har dock vissa synpunkter på utredningen och de förslag som läggs fram i den vilket redogörs för nedan.

Avgränsning i utredningen

I utredningen har man valt att avgränsa sig till klimateffekterna översvämning, ras, skred och erosion med avseende på bebyggelse och byggnader. I utredningen har man alltså kraftigt begränsat vad utredningen ska omfatta, varför fem av samhällets sex huvudområden inte har utretts, det vill säga tekniska försörjningssystem, kommunikation, areella näringar och turism, naturmiljön och miljömålen samt människors hälsa.

Svenska kraftnät anser att det är angeläget och brådskande att de andra huvudområdena utreds för att få en helhetssyn över ansvarsfördelningen för viktiga anpassningsåtgärder för alla områden. Som framförs i utredningen är ämnet tvärsektorielt och innefattar en stor del av samhället. En risk med att begränsa utredningen till ett av huvudområdena är att man missar det tvärsektorIELLA samspelet dem emellan.

Utredningens förslag

Nedan redogör Svenska kraftnät för vilka effekter utredningens förslag kan ge på verksamheten samt vår syn på förslagen. De förslag som Svenska kraftnät inte berörs av kommenteras inte.

Krav om analys i översiktsplanen

Ett av förslagen går ut på att alla kommuner ska redogöra för riskerna för översvämningar, ras, skred och erosion som en del i översiktsplanen. De ska även ta fram en strategi med förslag på klimatanpassningsåtgärder. Svenska kraftnät anser

att förslaget är bra eftersom det stödjer att en sammanställning och en analys tas fram. Lagförslaget är dock begränsat till att omfatta *kommunens syn på risken för skador på bebyggelse och byggnadsverk*. Inledningsvis vill Svenska kraftnät påpeka att det är otydligt huruvida stamnätet för el omfattas av definitionen av bebyggelse och byggnadsverk enligt den föreslagna bestämmelsen i 3 kap. 5 § p 7 plan- och bygglagen (PBL).

Av författningskommentarerna (s. 399) framgår att även om utredningen avgränsat sådana anläggningar som omfattas av särregleringar (exempelvis väg och järnväg) så är avgränsningen olämplig i detta sammanhang och därför bör de anläggningar som finns i kommunen ur ett helhetsperspektiv formellt omfattas i den analys som ska utföras (jmf. med vad som anges på sidan 40 f. i utredningen). Visserligen hör elnätet till området tekniska försörjningssystem, men eftersom ett fungerande elnät inklusive såväl lokal-, region- som stamnät är en nödvändig del för samhällsplanering och byggande anser Svenska kraftnät att det tydligt bör framgå att elnätet som helhet ska omfattas av kommunens analys. För att få ett bra underlag för analysen är det viktigt att kommunerna samråder med och inhämtar information från Svenska kraftnät och andra nätägare samt relevanta myndigheter vid framtagandet av översiktsplaner. Även dammsäkerhetsfrågor bör ingå i kommunens analys.

Svenska kraftnät anser att analysen bör innehålla en sammanställning av vilka de största riskerna för samtliga samhällsfunktioner och samtlig markanvändning är och inte enbart med avseende på byggnader och byggnadsverk. En sådan sammanställning skulle vara en grundförutsättning för kommunens bedömning av hur de ser på riskerna samt hur de kan minimeras. Som framgår i utredningen är en viktig orsak till att klimatanpassningen inte kommit igång att kommunerna inte använder sig av den information som redan finns bland annat för att den inte är sammanställd och lättåtkomlig.

Svenska kraftnät vill för övrigt erinra om att anläggningar för energidistribution ska utgöra ett väsentligt planeringsunderlag för kommunerna i samband med översiktsplaneringen och att bebyggelse ska lokaliseras på ett sätt som är lämpligt med hänsyn till energiförsörjningen och energihushållningen. Svenska kraftnät driver och förvaltar över 15 000 km kraftledningar, 160 transformator- och kopplingsstationer och 16 utlandsförbindelser. Mark- och vattenområden som är särskilt lämpliga för anläggningar för energidistribution ska så långt möjligt skyddas mot åtgärder som påtagligt kan försvåra tillkomsten eller utnyttjandet av sådana anläggningar.

Myndighetsstruktur

Utredningen föreslår att Boverket får ett övergripande ansvar för klimatanpassningsfrågorna, inklusive att ta fram riktlinjer för byggande och anpassning. Som Svenska kraftnät förstår det är Boverkets ansvar begränsat till att gälla klimatanpassning för området bebyggelse. Därmed omfattas en del, men inte samtliga av

Svenska kraftnäts anläggningar. Det är bra att ansvaret lämnas till en myndighet istället för flera som idag när det gäller bebyggelse. Det kvarstår dock att tydliggöra vem som ansvarar för klimatanpassningsfrågorna för de övriga huvudområdena.

Möjlighet att avslå bygglovsansökan

Utredningen föreslår ett införande i PBL av en möjlighet att avslå en bygglovsansökan efter detaljplanens genomförandetid om det finns en uppenbar risk för skador på fastigheten eller byggnadsverket på grund av översvämning, ras, skred och erosion. Detta kan påverka Svenska kraftnäts verksamhet vid t.ex. ombyggnation av befintliga byggnader inom detaljplanelagt område (exempelvis manöverbyggnaden i en station) som ligger inom riskfyllda områden. Det skulle då vara möjligt för kommunen att avslå bygglovsansökan för exempelvis en tillbyggnad eller en flytt av manöverbyggnaden inom stationsområdet. Ett sådant avslag kan leda till att hela stationen kan komma att behöva omlokaliseras, och därmed även ledningarna som ansluter till stationen. En sådan omlokalisering kan få stora följdverkningar för Svenska kraftnäts verksamhet. I vissa fall kan andra lagregler och motstående intressen till och med innebära att en omlokalisering inte är genomförbar. En sådan situation skulle vara oacceptabel.

Det är givetvis även i Svenska kraftnäts intresse att undvika dylika klimatrisker men med hänsyn till konsekvenserna av ett sådant avslag bör lagförslaget ändras enligt följande. Utöver möjligheten till avslag bör det finnas en möjlighet att anpassa byggnaden, marken eller fastigheten, även om anpassningen skulle strida mot gällande detaljplan, genom lämpliga åtgärder så att ett bygglov ändå kan beviljas. Förutsättningarna för avslag bör lämpligen vara (1) att det är tydligt utrett och angett i översiktsplanen att det finns en fastställd och konkret risk för ras, skred, erosion eller översvämning inom det aktuella området samt (2) att inga lämpliga åtgärder för att anpassa byggnaden, marken eller fastigheten bedöms var möjliga eller rimliga att genomföra. Lagförslaget bör därför uppdateras med en tydligare koppling till översiktsplanen och möjligheter till avsteg från detaljplanen för att anpassa byggnaden.

Om lagförslaget inte ändras för att tillgodose ovan synpunkter anser Svenska kraftnät att ombyggnationer i befintliga anläggningar för elförsörjningen bör vara undantagna från förslaget på grund av de konsekvenser det riskerar att medföra för stamnätet och rikets elförsörjning.

En möjlighet att ställa krav på fastighetsägarna om hantering av dagvatten på fastigheten

För att förhindra översvämning föreslår utredningen att det bör kunna ställas ökade krav på fastighetsägarna om hantering av dagvatten på fastigheten. Förslaget innebär en ändring i vattentjänstlagen som medför en möjlighet för kommunerna att kräva av fastighetsägare att ordna med viss fördröjning av dagvatten inom fastigheten om det ger väsentliga fördelar för ordnandet av vattentjänsten avlopp. För Svenska kraftnät såsom fastighetsägare skulle det kunna innebära att mer mark behöver tas i anspråk. Det skulle i så fall främst bli aktuellt där det finns stamnätsstationer eftersom det är vanligt att Svenska kraftnät äger fastigheten där en stamnätsstation är lokaliserad. Det är viktigt att beakta i sammanhanget att anordnande av diken och vattenmagasin inte alltid lämpar sig i närheten av viss verksamhet som till exempel en stamnätsstation varför det skulle kunna bli problem för Svenska kraftnät att anordna med öppna dagvattenlösningar.

För våra ledningar har vi som regel ledningsrätt vilket innebär att markanvändningen inte får ändras på ett sådant sätt att det påverkar vår verksamhet. Det är viktigt att kommunen i samband med kravställning även informerar om att andra intressenter ska beaktas. Exempelvis måste drift- och elsäkerheten tas hänsyn till i de fall Svenska kraftnäts anläggningar kan komma att beröras.

Möjlighet till marklov vid förändring av markytans utformning

För att förhindra översvämning behöver dagvattenhanteringen klimatanpassas genom fler genomsläppliga ytor. Detta sker genom att en möjlighet att kräva marklov i detaljplanen införs i PBL för viss förändring av markytans utformning. Förslaget påverkar Svenska kraftnät vid nybyggnation och/eller ändring av en befintlig station genom att marklov kan komma att krävas för exempelvis hårdgörande av ytor (inom detaljplanelagt område).

Det är viktigt att kraven för att beviljas marklov är förenliga med övriga krav som gäller för Svenska kraftnäts verksamhet, t.ex. drift- och elsäkerhet. Kraven på marklov och tillämpningen av kravet måste därför kunna anpassas till det enskilda fallet, t.ex. genom att en viss procent av ytan görs genomsläpplig eller att man kompenserar genom att anordna med en annan typ av fördröjning av dagvatten såsom ett öppet magasin eller diken.

Slutsats

Flera av förslagen i utredningen är bra och ett steg i rätt riktning för att en klimat-anpassning skall kunna ske. Svenska kraftnät ser dock ett behov av att tydliggöra och till viss del justera förslagen. Svenska kraftnät ser även fram emot att ansvars-fördelningen för de kvarstående huvudområdena utreds så att den samlade bilden blir mer tydlig.

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektör Ulla Sandborgh efter föredrag-ning av Sigrid Eddegren. I ärendets handläggning har även deltagit tf enhetschef Anna Sedvall Wiklund och verksjuristen Li Axrup.

Sundbyberg, dag som ovan

Ulla Sandborgh

Sigrid Eddegren